

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

ÎNCHEIERE

cu privire la inadmisibilitatea recursului depus de Morari Nicolai,

în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Morari Nicolai împotriva Primăriei și Primarului satului Trinca r-nul Edineț cu privire la eliberarea certificatului de urbanism pentru proiectarea monumentului de for public,

împotriva deciziei din 03 aprilie 2025 a Curții de Apel Nord,

(Dosarul nr. 3ra-599/25

NR. PIGD 2-22144881-01-3ra-13082025)

Recursul este vădit neîntemeiat. Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel nu constituie temei de casare a acesteia.

Prima instanță: Judecătoria Edineț, sediul Central (jud.: N. Bobu)

Instanța de apel: Curtea de Apel Nord (jud.: E. Grumeza, N. Costăș, S. Ghercavii)

20 mai 2026

Textul corespunde originalului

Examinând, în lipsa părților, admisibilitatea recursului depus de Morari Nicolai,

Curtea Supremă de Justiție, în completul de judecată compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*

Diana Stănilă,

Oxana Parfeni, *Judecători*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 04 octombrie 2022, Morari Nicolai a depus cerere de chemare în judecată împotriva Primăriei și Primarului satului Trinca, r-nul Edineț cu privire la eliberarea certificatului de urbanism pentru proiectarea monumentului de for public.

2. În susținerea acțiunii reclamantul a indicat că în baza deciziei nr.01/3.15 din 08 august 2016 emisă de Consiliul satului Trinca, r-nul Edineț, a fost creată Comisia din 7 persoane, responsabilă să soluționeze următoarele chestiuni: alegerea locului potrivit pentru amplasarea monumentului de for public dedicat memoriei consătenilor victime ale represiunilor politice, deportați în Siberia și alte regiuni din Rusia, în anii 1941, 1949, 1951; elaborarea listei persoanelor deportate băștinași și locuitori din satul Trinca r-nul Edineț. În calitate de președinte al Comisiei menționate a fost desemnat Morari Victor. Distinct, reclamantul a menționat că este membru al comisiei nominalizate, ca persoană represată, cu vot activ.

3. Prin decizia nr.1.3/9 din 10 martie 2022 a Consiliului sat. Trinca, r-nul Edineț s-a acceptat edificarea monumentului în memoria victimelor represiunilor politice, băștinași din satul Trinca, r-nul Edineț, pe teren liber în perimetrul spațiului pe care se află monumentul consacrat ostașilor decedați la Marele Război pentru Apărarea Patriei din anii 1941 – 1945. Responsabil să prezinte proiectul și devizul de cheltuieli pentru edificarea monumentului, a fost împuternicit Victor Moraru.

4. Pentru realizarea proiectul, la prima etapă era necesar de eliberat certificat de urbanism pentru proiectarea monumentului de for public conform cerințelor prevăzute de Legea nr.163 din 09.07.2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție. Certificatul de urbanism pentru proiectare urma a fi eliberat de Primăria satului Trinca, r-nul Edineț, în persoana Primarului, Gudumac Anatolie.

5. La 03 august 2022, reclamantul s-a adresat autorității publice locale cu cerere, solicitând eliberarea certificatului de urbanism pentru proiectarea monumentului de for public dedicat memoriei consătenilor victime a deportărilor în Siberia și alte regiuni din Rusia în anii 1941, 1949, 1951, însă nu a primit răspuns.

6. La 02 septembrie 2022, Morari Nicolai s-a adresat Primăriei sat. Trinca cu cerere prealabilă, care a refuzat eliberarea certificatului de urbanism pentru proiectarea monumentului solicitat.

7. Reclamantul consideră că autoritatea publică locală în mod intenționat împiedică și nu permite edificarea monumentului solicitat, contrar deciziei nr.1.3/9 din 10.03.2022 a consiliului sătesc, care este în vigoare.

8. În contextul enunțat, Morari Nicolai a solicitat repunerea în termen a acțiunii, admiterea acesteia, obligarea Primăriei și Primarului satului Trinca, r-nul Edineț să elibereze certificatul de urbanism pentru proiectarea monumentului de for public dedicat memoriei consătenilor victime a represiunilor politice din satul Trinca.

9. La 03 februarie 2023, Morari Nicolai a depus supliment la acțiune, invocând că administrația publică locală este proprietarul terenului pe care urmează a fi edificat monumentul, iar Primarul satului Trinca, r-nul Edineț, în virtutea atribuțiilor, este obligat să execute procedura în conformitate cu prevederile art.2, art.3 alin.(1), art.6 alin.(1) din Legea nr.163/2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție și art.14 alin.(2) din Legea monumentelor de for public nr.192/2011, prin elaborarea și eliberarea certificatului de urbanism pentru proiectarea monumentului în litigiu.

10. Reclamatul a reținut că membrii comisiei au convenit să edifice un monument care reprezintă trei plăci instalate vertical din granit, cu înscrierea numelor persoanelor victime a represiunilor politice din satul Trinca. Materialele monumentului au fost procurate din magazine specializate, acesta urma a fi edificat asemănător celui din orașul Cupcini, r-nul Edineț, care după preț nu este costisitor, corespunzând devizului de cheltuieli. Însă, spre deosebire de alte localități din r-nul Edineț, cum ar fi: orașul Cupcini, satele Tîrnova, Ruseni, Parcova, Fântâna-Albă, Corpaci, Zăbriceni, Viișoara, unde deja au fost edificate monumente similare de importanță locală, în valoare de până la 240.000 de lei, autoritatea publică locală din sat. Trinca tergiversează neîntemeiat soluționarea chestiunii respective din motive necunoscute, fără a ține cont importanța edificării monumentului în litigiu pentru locuitorii satului Trinca, cu ignorarea deciziei nr.1.3/9 din 10.03.2022 a Consiliului sătesc Trinca, prin care s-a acceptat edificarea monumentului pe teren liber în perimetrul spațiului pe care se află monumentul consacrat ostașilor decedați la Marele Război pentru Apărarea Patriei din anii 1941-1945. Actul administrativ menționat este în vigoare și produce efecte juridice în continuare, supusă deja controlului sub aspectul legalității de către Oficiul teritorial Edineț al Cancelariei de Stat, urmând doar să fie executată.

11. Cu toate acestea, în prezența unui act administrativ legal, administrația publică locală neîntemeiat refuză elaborarea și eliberarea certificatului de urbanism pentru edificarea monumentului de importanță locală în memoria

persoanelor victime a represiunilor politice în anii 1941, 1949, 1951, creând o atmosferă încordată printre locuitorii satului Trinca.

12. La 07 septembrie 2023, Morari Nicolai a mai depus supliment la acțiune, invocând că Primarul sat. Trinca nu justifică în niciun mod refuzul edificării obiectului comemorativ consacrat victimelor deportărilor din satul Trinca și necesitatea adoptării Hotărârii de Guvern în acest sens.

13. În susținerile verbale, Morari Nicolai a invocat cerințe noi, solicitând obligarea Primăriei sat. Trinca să elibereze certificat de urbanism pentru proiectarea obiectului comemorativ; să execute delimitarea terenului în natură; să atribuie număr cadastral terenului, precum și să-i compenseze cheltuielile pentru serviciile de asistență juridică în sumă de 1000 de lei.

ASPECTE DE PROCEDURĂ

14. Prin încheierea din 21 februarie 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul Central, în temeiul art.207 alin.(2) lit.g) din Codul administrativ, s-a declarat inadmisibilă acțiunea inițială depusă de Morari Nicolai.

15. Prin decizia din 28 iunie 2023 a Curții de Apel Bălți s-a anulat încheierea din 21 februarie 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul Central, cu remiterea cauzei pentru judecare în aceeași instanță, în același complet de judecată.

16. Prin încheierea din 30 august 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul Central a fost respinsă ca neîntemeiată cererea lui Morari Nicolai privind recuzarea judecătorului din cadrul Judecătoriei Edineț, sediul Central, Natalia Bobu.

17. Prin încheierea din 07 februarie 2024 a Judecătoriei Edineț, sediul Central, în temeiul art.207 alin.(2) lit.f) din Codul administrativ, s-au declarat inadmisibile capetele de cerere formulate suplimentar de Nicolai Morari împotriva Primăriei și Primarului sat. Trinca cu privire la obligarea delimitării terenului în natură și atribuirea terenului număr cadastral.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

18. Prin hotărârea din 07 februarie 2024 a Judecătoriei Edineț, sediul Central, a fost respinsă ca neîntemeiată acțiunea depusă de Morari Nicolai împotriva Primăriei și Primarului satului Trinca r-nul Edineț cu privire la eliberarea certificatului de urbanism pentru proiectarea monumentului de for public.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

19. La 08 februarie 2024, în interiorul termenului prevăzut la art.232 alin.(1) din Codul administrativ, Morari Nicolai a depus apel (nemotivat), iar la 13 iunie 2024, a prezentat motivarea apelului, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii din 07 februarie 2024 a Judecătoriei Edineț, sediul Central, cu emiterea unei decizii noi de admitere integrală acțiunii sale, precum și compensarea cheltuielilor pentru serviciile de asistență juridică în mărime de 1000 de lei.

20. La 15 februarie 2024, Morari Nicolai a depus recurs împotriva încheierii

din 07 februarie 2024 a Judecătorei Edineț, sediul Central, solicitând admiterea acestuia, anularea încheierii și adoptarea unei încheieri noi conform cerințelor înaintate. La 13 martie 2024, a depus supliment la recurs.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

21. Prin decizia din 03 aprilie 2025 a Curții de Apel Nord s-a respins apelul depus de Morari Nicolai împotriva hotărârii și încheierii din 07 februarie 2024 a Judecătorei Edineț, sediul Central.

22. Instanța de apel a motivat decizia constatând că, la 04 octombrie 2022 Nicolai Morari s-a adresat cu acțiune în judecată, solicitând obligarea Primăriei și primarului sat. Trinca, r-nul Edineț să elaboreze și să elibereze certificat de urbanism pentru proiectarea monumentului de for public. Ulterior, în cadrul ședinței de judecată din 25.01.2024, Morari Nicolai a formulat pretenții noi, solicitând obligarea executării delimitării terenului în natură, cu atribuirea numărului cadastral terenului respectiv. Prin încheierea din 07.02.2024 a Judecătorei Edineț, sediul Central s-au declarat inadmisibile capetele de cerere formulate suplimentar de reclamantul Nicolai Morari împotriva Primăriei sat. Trinca cu privire la obligarea executării delimitării terenului în natură și atribuirii numărului cadastral terenului respectiv.

23. Cu trimitere la art.3, art.20, art.38 alin.(2), art.39 alin.(2), art.17, art.189 alin.(1), art.207 din Codul administrativ, instanța de apel a remarcat că revendicarea dreptului vătămat trebuie să se deducă din susținerile și cerințele formulate în cererea de chemare în judecată, la caz, Morari Nicolai, întru susținerea pretențiilor suplimentare, nu a indicat prin care activitate administrativă Primăria și Primarul sat. Trinca i-au încălcat drepturile personale. Or, dreptul vătămat este orice drept sau libertate stabilită de lege căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

24. În contextul reținut, instanța de apel a rezumat că instanța de fond just a stabilit că activitatea desfășurată de către autoritatea publică pârâtă în raport cu Nicolai Morari, prin pretențiile formulate suplimentar, nu constituie o activitate administrativă, motiv din care ultimul nu poate invoca încălcarea unui drept al său în sensul art.17 din Codul administrativ. Mai mult ca atât, activitatea autorităților publice se realizează prin două categorii de forme, una producătoare de efecte juridice – actele administrative, contractele administrative și alta neproducătoare de efecte juridice proprii – operațiunile administrative, care reprezintă niște căi premergătoare pentru emiterea, executarea și controlul executării actelor administrative. De esența operațiunilor administrative ține faptul că acestea de sine stătător nu sunt producătoare de efecte juridice. În fapt, operațiunea administrativă complexă reprezintă un lanț de acte juridice și operațiuni material-tehnice, provenind de la autorități administrative diverse, acte care se intercondiționează și își justifică reciproc eficacitatea. În esență, acestea din urmă se caracterizează prin aceea că nu produc efecte juridice, fie că sunt anterioare actului administrativ final,

având denumirea de avize, rapoarte, propuneri, acorduri etc, ori ulterioare acestuia – aprobări, confirmări sau operațiuni de divulgare a conținutului actului (publicare, respectiv comunicare), acestea sunt simple elemente de procedură antrenate în construirea actului final.

25. În corespundere cu cele stabilite, instanța de apel a dedus că prima instanță corect a conchis asupra inadmisibilității cererii formulate de Morari Nicolai în temeiul art.207 alin.(2) lit.e) Cod administrativ, or, reclamantul nu a indicat prin care activitate administrativă autoritatea pârâtă i-a vătămat drepturile.

26. De asemenea, cu referire la inadmisibilitatea pretențiilor noi formulate de Morari Nicolai, în temeiul art.207 alin.(2) lit.f) Cod administrativ, instanța de apel a reținut prevederile art.208 alin.(1) și (3) în coroborare cu art.163 din Codul administrativ, rezumând că prin capetele de cereri suplimentare Morari Nicolai solicită obligarea Primăriei și Primarului sat. Trinca să execute delimitarea terenului în natură și să atribuie număr cadastral terenului respectiv.

27. La acest aspect, instanța de apel a rezumat că pretențiile suplimentare formulate de reclamant față de Primăria și Primarul sat. Trinca privind delimitarea terenului în natură și atribuirea numărului cadastral terenului respectiv, nu se încadrează în prevederile art.163 din Codul administrativ, întrucât în această privință nu a fost respectată procedura prealabilă, care potrivit legii, la speța dedusă judecătii, este obligatorie, constituind o garanție de apărare suplimentară a persoanei afectate printr-un act administrativ individual, și totodată o modalitate de autocorecție a autorității publice din perspectiva respectării principiului legalității administrației publice, inserat la art.21 Cod administrativ. De altfel, cererea prealabilă ca instituție juridică nu este o simplă formalitate, prin urmare, orice autoritate publică este obligată să examineze cererea ca un mijloc legal și efectiv de protecție a persoanei împotriva intervențiilor puterii publice prin intermediul actului administrativ individual. Or, de fiecare dată instanța de judecată verificând legalitatea activității administrative a autorităților publice efectuează un control judecătoresc efectiv și asupra legalității deciziilor de soluționare a cererilor prealabile, care în esență constituie un tot întreg cu actul administrativ individual.

28. În această ordine de idei, instanța de apel a reținut soluția instanței de fond privind declararea ca fiind inadmisibile pretențiile suplimentare formulate de Morari Nicolai în temeiul art.207 alin.(2) lit.f) Cod administrativ. Cu atât mai mult, în cadrul ședinței a instanței de apel, Morari Nicolai a recunoscut faptul nerespectării procedurii prealabile în latura pretențiilor cu privire la obligarea Primăriei și Primarului sat. Trinca de a executa delimitarea terenului în natură, cu atribuirea acestuia a numărului cadastral.

29. Curtea de Apel Nord nu a reținut argumentele invocate de Morari Nicolai în cerere de recurs precum că cererea prealabilă este inutilă și nu este logic pentru fiecare cerință înaintată, separat, să fie depusă cerere prealabilă, or, prevederile art.163 din Codul administrativ cert identifică actele administrative care nu

urmează a fi supuse instituției procedurii prealabile, pe când cerințele noi formulate de reclamant, nu cad sub incidența acestor prevederi legale.

30. Din considerentele menționate, instanța de apel a conchis în privința legalității și temeiniciei încheierii din 07.02.2024 a Judecătoriei Edineț, sediul Central, cu respingerea în acest sens a recursului declarat de Morari Nicolai.

31. Totodată, cu privire la argumentele invocate în cererea de apel, cu trimitere la art.206 alin.(1) lit.b) Cod administrativ, art.4 alin.(1), (6), (8) și art.6 alin.(1) și (2) din Legea privind autorizarea executării lucrărilor de construcție nr.163 din 09 iulie 2010 (în vigoare la momentul depunerii acțiunii), instanța de apel a conchis că soluția instanței de fond prin care s-a respins acțiunea inițiată formulată de Morari Nicolai, ca fiind neîntemeiată, este justă și legală, or, apelantul/reclamant în susținerea pretențiilor sale, în principal, a invocat faptul că la 29 iulie 2022 s-a adresat cu cerere către Primăria sat. Trinca privind eliberarea certificatului de urbanism pentru proiectarea monumentului dedicat în memoria victimelor deportărilor din această localitate, care a fost ignorată de ultima. Drept urmare, la 02 septembrie 2022 Morari Nicolai a formulat către Primăria sat. Trinca cerere prealabilă privind eliberarea certificatului de urbanism care a rămas fără soluționare.

32. Instanța de apel a stabilit că la 04 octombrie 2022, reclamantul Morari Nicolai s-a adresat în judecată cu prezenta acțiune în ordinea contenciosului administrativ către Primăria și Primarului sat. Trinca, solicitând obligarea eliberării certificatului de urbanism. La acest aspect, instanța de apel a remarcat că prin decizia Consiliul sătesc Trinca nr.1.3/9 din 10.03.2022, s-a decis: „1) *Se acceptă, edificarea monumentului dedicat în memoria victimelor represiunilor politice, băștinași din satul Trinca, r-nul Edineț pe terenul liber în perimetrul spațiului pe care se află monumentul consacrat ostașilor decedați la Marele Război pentru Apărarea Patriei din anii 1941 – 1945; 2) Se împuternicește d-nul Victor Moraru până la 01.08.2022 să prezinte proiectul și devizul de cheltuieli pentru edificarea monumentului; 3) De a include în proiectul bugetului pentru anul 2023 suma necesară pentru edificarea monumentului conform proiectului și devizului de cheltuieli...*”.

33. Instanța de apel a menționat că atât în ședința instanței de fond, cât și în apel, s-a constatat că edificarea monumentului comemorativ dedicat victimelor deportărilor din anii 1941, 1949 și 1951 din sat. Trinca, r-nul Edineț, se dorește a fi instalat în preajma monumentului „Mormântul ostașului căzut în război”.

34. În contextul stabilit, curtea de apel a considerat ca fiind corectă concluzia primei instanțe referitor la necesitatea efectuării delimitării cadastrale a acestui teren, iar teritoriului atribuit pentru realizarea proiectului dat, să-i fie dat un număr cadastral nou. Or, potrivit art.2 din Legea monumentelor de for public nr.192/2011, prin noțiunea de *teren al monumentului de for public* se înțelege teren/suprafață de pământ special delimitată, pe care este amplasată opera de artă plastică

monumentală, conținând, parțial sau integral, amenajarea specifică aferentă, care este parte integrantă a monumentului (îngrădiri decorative, răzoare, gazon, accesuri, denivelări în trepte etc.); - *zonă de protecție a monumentului de for public* – spațiu cu regim special de protecție, stabilit de jur-împrejurul terenului monumentului de for public pentru a asigura protejarea și punerea lui în valoare, accesul fizic și vizual la acesta. Având în vedere că pe locul unde se solicită edificarea monumentului este deja amplasat un alt monument, instanța de apel a dedus că la caz solicitarea apelantului/reclamant Nicolai Morari nu corespunde criteriilor instituite de lege de a obține certificatul de urbanism pentru proiectarea monumentului de for public pe lotul de teren solicitat, deoarece fiecare monument trebuie să dispună de teren propriu special, delimitat.

35. Cu trimitere la art.22 alin.(1) și art.26 din Legea privind autorizarea executării lucrărilor de construcție nr.163 din 09.07.2010 (în vigoare la momentul depunerii acțiunii), instanța de apel a subliniat că cadrul juridic normativ prevede o listă exhaustivă de prescripții și elemente care trebuie prezentate la elaborarea unui certificat de urbanism, printre care se regăsește și identificarea terenului prin indicarea numărului cadastral (anexa nr.11 din Legea nr.163/2010). Respectiv, pentru eliberarea certificatului de urbanism, solicitantul, urma să prezinte autorității publice identificarea terenului acordat prin indicarea numărului cadastral a terenului.

36. Mai mult, prin scrisorile Ministerului Culturii al Republicii Moldova din 03.04.2023, (f.d.57), Ministerului Apărării din 25.07.2023 (f.d.88) și a Agenției de Inspectare și restaurare a monumentelor din 05.06.2023(f.d.89), s-a propus lui Morari Nicolai să efectueze delimitarea cadastrală a acestui teren, asigurându-l că în cadrul procedurii de delimitare a terenului organele de resort vor elibera operativ avizele necesare pentru realizarea acestei proceduri.

37. În dezvoltarea acestei ipoteze, Curtea de Apel Nord a considerat că instanța de fond just a constatat că nu există temeii legal, care ar produce în condițiile legii, apariția obligației autorității publice pârâte de a admite pretențiile reclamantului privind eliberarea certificatului de urbanism pentru proiectarea monumentului solicitat.

38. Pe final, instanța de apel a concluzionat că în lipsa unor argumente coerente și convingătoare, și a unui suport probator concludent, prima instanță corect a elucidat pe deplin toate circumstanțele importante pentru soluționarea justă a cauzei și a aplicat corect normele de drept material și procedural, hotărârea fiind legală și întemeiată.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

39. La 01 august 2025, Morari Nicolai a depus recurs, solicitând casarea deciziei din 03 aprilie 2025 a Curții de Apel Nord, cu emiterea unei decizii noi de admitere a acțiunii sale integral, precum și compensarea cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 1000 de lei și a altor cheltuieli de judecată.

SOLICITĂRILE RECURENTULUI

40. În susținerea recursului Morari Nicolai a invocat că decizia contestată se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor, instanța de apel a denaturat sensul și conținutul probelor din dosar. Nu a fost apreciată proba că administrația publică locală este obligată să elibereze certificat de urbanism, să delimiteze terenul și să atribuie cod cadastral.

41. În viziunea recurentului au fost încălcate prevederile Legii nr.436/2006 privind administrația publică locală, în special prevederile art.26 și art.29, care reglementează atribuțiile de bază ale primarului, având în vedere că Primarul sat. Trinca, Anatolie Gudumac, refuză categoric să execute decizia Consiliului sătesc Trinca nr.1.3/9 din 10.03.2022.

42. Recurentul remarcă că judecătorul Natalia Bobu, din cadrul Judecătoriei Edineț, sediul Central, care a examinat prezenta cauză în prima instanță, este originară din satul Trinca, r-nul Edineț. Mai mult ca atât, mama magistratei respective, o anumită perioadă de timp a ocupat funcția de secretar în cadrul Primăriei din sat. Trinca, activând alături de primarul, Gudumac Anatolie, care la rândul său refuză să elibereze certificatul de urbanism pentru edificarea monumentului în litigiu. La caz, judecătorul Natalia Bobu urma să se abțină de la judecarea speței date, fapt ce pune la îndoială obiectivitatea și imparțialitatea acesteia la emiterea hotărârii, fapt ignorat de către Curtea de Apel Nord.

43. Instanțele de judecată ierarhic inferioare nu au dat apreciere scrisorilor eliberate de Ministerul Culturii al RM nr.01-03/11 din 16.08.2023 și nr.04/1-09/59 din 13.01.2025 și scrisorii nr.109 din 25.07.2023 a Ministerului Apărării al RM, care oferă anumite explicații și recomandări ce țin de executarea obiectului în litigiu.

44. Toate lucrările cu privire la edificarea monumentului comemorativ de for public țin nemijlocit de competența autorității publice locale și sunt executate concomitent tot de către aceasta, nu separat, nefiind necesar să fie depusă suplimentar cerere prealabilă în acest sens în adresa autorităților locale.

45. Mai mult ca atât, terenul identificat pentru edificarea obiectului comemorativ nu este înstrăinat, nici transmis în arendă, se află până în prezent în proprietatea autorității publice locale din satul Trinca, r-nul Edineț. Altfel zis, certificatul de urbanism se elaborează și se eliberează din numele și pentru autoritatea publică locală.

46. În opinia recurentului, grupul de inițiativă nu are sarcina de a edifica monument pe terenul proprietate publică, doar colaborează, în acest scop, cu administrația publică locală, din care motiv a solicitat urgentarea autorității pârâte executarea deciziei nr.1.3/9 din 10.03.2022 emisă de Consiliul sătesc Trinca.

47. Certificatul de urbanism este necesar, deoarece Moraru Victor, la pct.2 al deciziei nr.1.3/9 din 10.03.2022, a fost împuternicit până la 01.08.2022, să prezinte

proiectul și devizul de cheltuieli pentru edificarea monumentului comemorativ. Sursa de finanțare este prevăzută din bugetul local, deoarece proprietar de teren și beneficiar a obiectului comemorativ de for public, este autoritatea publică locală care urmează să construiască și să instaleze obiectul respectiv.

48. Instanțele de judecată ierarhic inferioare au denaturat sensul și conținutul probelor anexate la dosar, stabilind eronat precum că anume dânsul se face responsabil și urmează să efectueze delimitarea cadastrală a terenului prevăzut pentru monument, fără a ține cont de faptul că acest teren constituie proprietate a autorității publice locale sat. Trinca, iar dânsul, în calitate de persoană fizică, și neproprietar al acestui lot de pământ, și nefiind specialist în domeniu, nu dispune de permis sau autorizație să execute aceste lucrări pe terenul menționat.

49. La caz, autoritatea publică locală sat. Trinca i-a vătămat dreptul prin refuzul de a obține acces la actele permissive prevăzute în acest sens de legislația în vigoare. Primarul sat. Trinca, Gudumac Anatolie, nu motivează din care motive împiedică și refuză să execute decizia nr.1/3/9 din 10.03.2022 a Consiliului sat. Trinca.

50. La 18 august 2025, Curtea Supremă de Justiție a notificat, prin intermediul poștei electronice, Primăriei și Primarului satului Trinca copia recursului depus de Morari Nicolai, cu înștiințarea despre necesitatea prezentării în mod obligatoriu a referinței, cu toate acestea intimații nu și-au valorificat acest drept procedural, nefiind depusă referință (f.d.206).

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ:

51. Articolul 244 alin.(1) din Codul administrativ statuează că:

„(1) Hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.”

52. Articolul 245 din Codul administrativ relevă că:

„Recursul se depune la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni de la pronunțarea hotărârii sau a deciziei motivate, dacă legea nu stabilește un alt termen.”

53. Articolul 245¹ alin.(1), (2) și (3) din Codul administrativ prevede că:

„(1) Recursul este admis dacă:

a) interpretarea legii din hotărârea sau decizia contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;

b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

c) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces;

d) hotărârea sau decizia este arbitrară sau se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

e) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv;

f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(2) Temeiurile menționate la alin.(1) lit.c) și d) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.

(3) Aprecierea probelor dată de prima instanță și instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului în care se invocă temeiul de la alin.(1) lit.d) sau a cazului în care Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudecare. La examinarea recursului într-o cauză care a fost trimisă anterior la rejudecare pot fi prezentate probe noi dacă acestea au fost restituite nejustificat sau nu au fost reclamate de către instanța de judecată contrar prezentului cod.”

54. Articolul 246 alin.(1) și (2) lit.h) din Codul administrativ reglementează că: „(1) Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă recursul este inadmisibil, completul din 3 judecători adoptă o încheiere irevocabilă. Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se comunică părților.

(2) Recursul se declară inadmisibil în special când: **h) recursul este vădit neîntemeiat.”**

MOTIVAREA INSTANȚEI:

55. Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța de recurs menționează că Curtea de Apel Nord a pronunțat dispozitivul deciziei, în ședință publică, la *03 aprilie 2025*.

56. La *30 iunie 2025*, lui Morari Nicolai i-a fost notificată decizia integrală (motivată) a instanței de apel din *03.04.2025*, fapt ce se confirmă prin avizul poștal de recepție anexat la materialele dosarului (f.d.195).

57. Recursul (motivat) a fost depus de Morari Nicolai la *01 august 2025*, ceea ce atestă că acesta a fost depus în interiorul termenului prevăzut la art.245 din Codul administrativ.

58. Din analiza prevederilor art.245¹ din Codul administrativ, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, în special, urmează să însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase. Astfel, normele precitate oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă.

59. În această ordine de idei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul nedevolutiv al recursului, dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile instanței de apel contestate sau, după caz, hotărârile curții de apel ca primă instanță într-o eventuală examinare în fond și invocare *ex officio* a erorilor de drept.

60. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus. În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

61. Instanța de recurs atestă că motivele de casare, invocate în recurs nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.245¹ din Codul administrativ, deoarece se referă la dezacordul recurentului cu soluția pronunțată de către instanța de apel și prima instanță și nu relevă interpretarea contrară a legii și aplicarea eronată a normelor de drept material sau procedural sau că aceasta s-ar baza în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

62. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că recursul depus de Morari Nicolai conține obiecții de fapt și de drept similare celor expuse în cadrul examinării cauzei în prima instanță și instanța de apel, care au fost analizate de către instanța de apel, fiind apreciate în mod corespunzător. În consecință, nu există aparența unei încălcări a dreptului ultimului la soluționarea tuturor argumentelor cu privire la judecarea cauzei în prima instanță, în modul în care este garantat de art.6§1 al CEDO.

63. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează faptul că dezvoltarea recursului trebuie să cuprindă o motivare corespunzătoare, în sensul arătării cu claritate a acelor critici, care sunt de natură a învedera netemeinicia hotărârii/deciziei și care se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 245¹ din Codul administrativ.

64. Nu este suficientă simpla expunere a circumstanțelor factice ale cauzei, fiind necesară motivarea recursului cu indicarea motivelor de netemeinicie pe care se bazează, precum și dezvoltarea lor. Motivarea recursului însemnând nu doar exprimarea nemulțumirii față de actul de dispoziție pronunțat în apel, ci expunerea tuturor motivelor pentru care, din punctul de vedere al părții, instanța a pronunțat o hotărâre neîntemeiată.

65. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a instanței judecătorești supreme care constă, în special, în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor de contencios administrativ. Astfel, motivarea oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

66. În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise [*Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38*; *Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230*]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși

natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (*Luordo împotriva Italiei, pct. 85*). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (*Levages Prestations Services împotriva Franței, pct.45*).

67. Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem (*Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p. 141, § 39*).

68. La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea *Helmens c. Suediei 09 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A*).

69. Pe lângă acestea, nu orice dezacord cu soluția instanței inferioare echivalează cu o încălcare a principiilor de drept sau cu o hotărâre arbitrară.

70. Din punct de vedere jurisprudențial, noțiunea de „hotărâre arbitrară” trebuie înțeleasă în lumina interpretărilor date de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

71. Astfel, în cauza *Bochan v. Ucraina (nr.2), 5 februarie 2015, §62*, Curtea a reținut că o decizie judecătorească este arbitrară dacă nu are nicio bază juridică în dreptul intern și nu stabilește nicio legătură logică între faptele litigiului, norma juridică aplicabilă și soluția adoptată. În plus, în cauza *Ballıktaş Bingöllü v. Turcia, 22 iunie 2021, §75*, s-a subliniat că o hotărâre este afectată de o „eroare vădită” atunci când conține o eroare de drept sau de fapt atât de gravă încât niciun judecător rezonabil nu ar fi putut să o comită și care are potențialul de a compromite echitatea procesului.

72. Aplicând aceste repere la cauza dedusă judecării, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că hotărârea instanței de apel a fost pronunțată în temeiul probelor legal administrate și al unei interpretări conforme a normelor legale incidente. Hotărârea contestată nu este lipsită de fundament juridic, iar raționamentele instanței de apel sunt clare și coerente, reflectând o legătură directă între situația de fapt și dispozițiile legale aplicabile.

73. În contextul celor enunțate, dezacordul recurentului cu soluția instanței de apel nu constituie în sine un temei suficient de casare. Potrivit regimului juridic al recursului, acesta are un caracter devolutiv limitat și vizează exclusiv legalitatea hotărârii atacate (nu și temeinicia în fapt), fiind admisibil doar în limitele restrânse ale art. 245¹ din Codul administrativ.

74. Cu referire la argumentul recurentului precum că instanța de apel a ignorat faptul că la caz există dubii de imparțialitate în privința judecătorului din prima instanță, Natalia Bobu, din cadrul Judecătoriei Edineț, sediul Central, or, Morari

Nicolai încă la data de 30 august 2023 și-a valorificat dreptul său procedural prevăzut la art.202 și art.50 din Codul administrativ în coroborare cu art.50 CPC, înaintând recuzare, din aceleași motive, judecătorului Natalia Bobu, care prin încheierea din 30 august 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul Central a fost respinsă ca neîntemeiată (f.d.72, 73-74, 77-79).

75. În circumstanțele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează de a declara inadmisibil recursul depus de Morari Nicolai.

76. Ținând cont de cele expuse și în temeiul art.230 și art.246 alin.(2) lit.h) din Codul administrativ,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Declară inadmisibil recursul depus de Morari Nicolai.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Diana Stănilă

Oxana Parfeni